

De gratie van problemen.

Jan-Wouter Zwart

1. Inleiding: een schijnprobleem

Graag ga ik in op de uitnodiging van de LINK-redactie om een reactie te schrijven op Ad Neeleman's artikel *"Ik ben helemaal geen Minimalist"* (LINK 8.1, 37-47). Ad had zich "tijdens praatjes en colleges kritisch uitgelaten over bepaalde aspecten van het minimalisme" en licht dat in het genoemde artikel toe. Maar, benadrukt Ad, hij is niet "tegen". Ad wil niet denken in termen van "voor" of "tegen": dat brengt ons in het kamp van de religie, suggereert hij, en daar heeft de huidige taalkundige praktijk al veel te veel van weg.

Die vergelijking wordt vaak gemaakt, maar is daarom niet minder onwaar. Wie, zoals ik, religieus is opgevoed, heeft een fijn gevoel voor het gapende gat tussen een wetenschappelijke en een religieuze denkwijze. De vergelijking die Ad trekt tussen "veel syntactici" en leden van een kerkgenootschap geeft de intellectuele geborneerdheid van de godsdienstige gemeenschap toch teveel eer. Het geeft dus geen pas de redactie van LINK een veeg uit de pan te geven, alleen maar omdat zij zich afvragen waarom Ad op colleges af en toe naar "het minimalisme" sneert.

Ik heb Ad zelf ook vaak gevraagd zijn standpunt te preciseren, en ik ben dan ook blij met wat hij nu schrijft:

Het is duidelijk dat het minimalistische programma op allerlei manieren een belangrijke bijdrage geleverd heeft aan de syntactische theorievorming. Het is, ten opzichte van eerdere theoriën, een stap vooruit dat de machinerie waarvan een syntacticus zich mag bedienen beperkt wordt. Het is een aantrekkelijk idee om restricties op syntactische structuren af te leiden uit eigenschappen van de PF- en LF-interfaces. Het begrip 'economie', tenslotte, maakt het mogelijk om op een andere manier naar de feiten te kijken, en dus om dingen te zien die ons eerder ontgingen.

Dat is duidelijke taal. Maar het gaat Ad te ver om dan ook maar "het hele pakket van geloofsartikelen" te omarmen, zoals "veel syntactici" blijkbaar wel doen.

Ik denk dat Ad hier een schijnprobleem introduceert, en dat zijn verhaal over religiositeit een drogredenering vormt. Ten eerste is wat Ad hierboven opsomt als sterke punten van "het minimalisme" nauwelijks theoriegebonden (zoals Eddy Ruys in LINK 7.3/4, p. 60-61 terecht opmerkt). Iedere wetenschapper is minimalist, houdt van economie, beperkt zijn machinerie, wil niveau's van representatie terugdringen, etc. Dit zijn overwegingen die vanaf het begin van de generatieve grammatica een rol gespeeld hebben, maar uiteraard ook lang daarvoor. Ten tweede ken ik geen syntactici (en Ad ook niet), die ook maar één syntactische publikatie voor van kافت tot kافت waar houden. Het "pakket van geloofsartikelen" waar Ad het over heeft bestaat gewoon niet.

"Minimalisme" is een handige benaming voor een stadium in de syntactische theorievorming. Zoals Ad al schetst is het een serieuze poging de theorie restrictiever en economischer te maken. Wanneer zich zoiets voordoet brengt dat altijd bij sommigen een zeker enthousiasme teweeg.

Anderen voelen zich minder behagelijk, misschien omdat de norm van restrictiviteit wat hoger opgeschroefd wordt dan ze lief is. Misschien zijn er ook andere factoren in het spel. Hoe dan ook, er tekent zich altijd een situatie af waarin sommigen "meedoen" en anderen mokken.

Volgens sommigen zijn hierbij sociale factoren vaak belangrijker dan inhoudelijke. Dat wil ik graag geloven. Maar die inhoudelijke factoren zijn er wel degelijk. Wetenschappers groeperen zich binnen bepaalde theoretische kaders, en houden die zo lang mogelijk in stand (zie Kuhn 1970). Dat wekt bij de meer sceptisch ingestelde buitenstaander of collega vaak de indruk van een religieuze verbondenheid. Maar met geloof heeft het niets te maken.

We hebben het hier nog altijd over ernstige wetenschappers, die niets liever willen dan dat hun theorie uiteindelijk omvergeworpen wordt. Vasthoudendheid is een goede eigenschap, maar het kan altijd beter. Bij elke ontwikkeling wordt de wereld een beetje op zijn kop gezet. Een in de wetenschap regelmatig terugkerend proces, op microniveau zelfs dagelijks, maar in religieuze kringen niet één maal in (bijvoorbeeld) bijna twee millennia christenheid.

En toch suggereert ook Ad subtiel dat wie "meegaat" met het minimalisme sektarische trekken vertoont, een niveau van beschaving dat hijzelf blijkbaar ontstegen is.

De vergelijking met religie gaat alleen hierom al niet op, dat geloofsstellingen per definitie eenvoudig te weerleggen zijn. Maar Ad's onvrede met de recente ontwikkelingen in de taalwetenschap laat zich niet vertalen in een kristalheldere weerlegging, zoals uit zijn artikel blijkt.

2. Het minimalisme bij dagelijks gebruik

Meteen na zijn boven aangehaalde lofprijzing, komt Ad met de eerste kritiek. Het minimalisme blijkt "bij dagelijks gebruik toch vooral een theorie over sterke en zwakke kenmerken, over functionele projecties, en over verplaatsingen daarnaartoe." Tenslotte hebben ook minimalistische analyses soms concrete hypotheses nodig die Ad "niet altijd even fraai" vindt.

Ik vind die kritiek tamelijk zonderling. Impliciet is blijkbaar dat een theorie met "sterke en zwakke kenmerken, functionele projecties, en verplaatsingen daarnaartoe" verwerpelijk is. Maar de lezers van LINK willen nu juist weten *waarom* die aspecten zo abject zijn. En de eerste theorie die de confrontatie met empirische observaties met behulp van louter fraaie hypotheses overleeft moet nog ontworpen worden. Elke wetenschap heeft te maken met deze "essential tension" tussen theorie en empirie.

Voor de duidelijkheid moeten we onderscheid maken tussen het descriptief apparaat van een theorie en datgene waar een theorie over gaat. Sterke en zwakke kenmerken zijn onderdeel van het descriptief apparaat van het minimalisme, zoals geïntroduceerd door Chomsky. Het zijn gewoon de termen die gebruikt worden om te praten over verschillen tussen talen. De theorie "gaat" niet "over sterke en zwakke kenmerken", maar over woordvolgorde (syntaxis) en de verschillen tussen talen op dat gebied.

Een descriptief apparaat is inwisselbaar zonder dat de theorie daardoor verandert. Het is onderdeel van de "technologie" van een theorie. In die zin zijn "functionele projecties" niet (alleen) onderdeel van het descriptief apparaat van het minimalisme. Het bestaan van functionele

projecties is niet zuiver een technologische kwestie, maar het gevolg van een aantal specifieke hypothesen. Die hypothesen hebben betrekking op de representatie van grammatikale kenmerken en op de aard van "syntactische licentiëring."

Al vanaf het begin van de generatieve grammatica wordt er van uitgegaan dat grammaticale kenmerken die relevant zijn op *zinsniveau*, ook op zinsniveau gerepresenteerd moeten worden. Bijvoorbeeld, als het tijdskenmerk relevant is voor de interpretatie van de hele zin, dan moet het element TIJD apart gerepresenteerd worden. Dat het element TIJD morfologisch onderdeel is van het werkwoord is daaraan ondergeschikt (zie Chomsky 1957:39).

Al ver voor het minimalistische stadium werd de hypothese geformuleerd dat apart gerepresenteerde grammatikale kenmerken zelf het hoofd van een woordgroep konden zijn. Dus, het element TIJD (of, ruimer, INFL) werd beschouwd als het hoofd van een woordgroep IP, waarbij IP gelijkstond aan de zin als geheel. Een zin is dus, in deze benadering, een projectie van een functioneel hoofd, net zoals een zelfstandignaamwoordgroep een projectie is van een functioneel hoofd D (determiner).

Het minimalistische programma neemt deze tamelijk klassieke generatieve hypothesen over. Het neemt nog een derde hypothese over uit eerdere stadia. Dat is de hypothese dat elementen tegelijk op meerdere plaatsen in de zin "thuis horen". Dus, een zelfstandig naamwoord kan tegelijk intern argument zijn van het ene werkwoord en naamval krijgen van het andere werkwoord (*Jan zag Marie gearresteerd worden*) of van INFL (*Jan werd gearresteerd*). Thematische relaties en grammaticale relaties hoeven dus niet samen te vallen, en doen dat dan ook vaak niet. Dit is al lang bekend.

Ook klassiek is de aanname dat thematische relaties en grammaticale relaties extreem lokaal zijn. Ook Chomsky (1993) definieert daarvoor bepaalde lokale domeinen, maar hoe die definitie precies liggen mogen we natuurlijk zelf uitmaken. Essentieel voor de benadering is dat die definitie de lokale domeinen zoveel mogelijk beperken.

Wat betekent dit nu voor de grammaticale relaties? Welnu, aangezien thematische en grammaticale relaties niet samenvallen moeten er twee verschillende licentieerrelaties zijn (één thematische en één grammaticale) en dus twee licentieerders. Dus, in het voorbeeld *Jan werd gearresteerd* krijgt *Jan* zijn theta-rol van *gearresteerd* en zijn naamval van het tijdskenmerk in INFL. In beide gevallen zijn de relaties strikt lokaal: de thematische relatie is een zuster-relatie, en de naamvalsrelatie een *spec-head* relatie. Interessant is dat met het bestaan van die twee relaties ook een verplaatsingsverschijnsel samenhangt: het interne argument van *arresteren* wordt verplaatst naar de subjectspositie (de specifier van INFL).

In deze (klassieke) analyse van passivering wordt gebruik gemaakt van de hypothese dat grammaticale kenmerken hun eigen positie en projectie hebben, en van de hypothese dat licentiëringsrelaties lokaal (en één-op-één) zijn, *om een syntactisch verschijnsel te beschrijven*. Voor zover de beschrijving niets nieuws introduceert, kunnen we misschien zelfs zeggen dat het syntactische verschijnsel "verklaard" is.

Het minimalistische programma veralgemeniseert deze benadering van syntactische verplaatsing. "Verplaatsing" doet zich voor wanneer één element op twee plaatsen tegelijk "thuis hoort", d.w.z., het moet tegelijk aan twee licentiëringsrelaties meedoen. In het minimalistische

programma wordt eenvoudig gezegd dat een element in zo'n situatie op beide plaatsen aanwezig is: het bestaat uit twee kopieën, waarvan er maar één uitgespeld wordt.

Het minimalistische programma is dus niet een theorie "over sterke en zwakke kenmerken, over functionele projecties, en over verplaatsingen daarnaartoe." Het is een theorie over het beschrijven van syntactische verschijnselen, met name woordvolgordeverschijnselen, die voorstelt gebruik te maken van een aantal klassieke elementen uit de generatieve grammatica, en die te veralgemeniseren en te combineren met restrictieve definities van noties als "lokaal domein."

Cruciaal voor de analyse van woordvolgorde verschijnselen is dus niet dat er verschillen zijn tussen talen op het gebied van woordvolgorde, maar dat binnen één taal één element op meerdere plaatsen tegelijk thuishoort. Hadden alle talen dezelfde woordvolgorde, dan zouden sterke en zwakke kenmerken niet nodig zijn, maar de minimalistische theorie zou er niet wezenlijk door veranderen.

3. Te sterk en te zwak

De sterkst mogelijke hypothese, waar wij allen naar streven, is natuurlijk dat alle woordvolgordeverschijnselen op eenzelfde manier te beschrijven zijn. Het minimalisme is traditioneel in het overnemen van de analyse van passivisatie, en veralgemeeniseert die naar andere woordvolgorde verschijnselen. Maar dat betekent tevens dat er (in het ideale geval) geen plaats is voor andere factoren, bijvoorbeeld een parameter die de plaats van het hoofd van een woordgroep beschrijft.

In dit opzicht is het minimalistische programma van Chomsky (1993) compatibel met de asymmetriehypothese van Kayne (1994). Kayne immers neemt aan dat in alle talen de woordgroepen dezelfde volgorde hebben: specifier-hoofd-complement (waarbij hoofd en complement een constituent vormen naast de specifier).

Kayne's presentatie van zijn theorie in Kayne (1994) suggereert dat zijn hypothese vooral gebaseerd is op theorie-interne overwegingen. Maar dat is niet zo. Tijdens zijn geruchtmakende lezing op het GLOW congres in Lissabon in 1992 had Kayne uitsluitend empirische argumenten voor zijn hypothese. Niettemin werd die hypothese door vele aanwezigen meteen categorisch als te speculatief afgewezen.

Nu kan ik mij daar wel iets bij voorstellen als ik denk aan rigide SOV-talen als het Japans. De hoeveelheid werk die er te verrichten is voor we met een gerust hart kunnen concluderen dat de woordgroepen in het Japans hoofdinitieel zijn lijkt momenteel te groot om Kayne's hypothese als universeel geldend te kunnen accepteren. Het is dan ook maar een hypothese.

Maar voor talen als het Nederlands en het Duits, die, als we even verder kijken dan de VP, duidelijk hoofdinitieel zijn, lijkt Kayne's hypothese een stap vooruit. Voorheen moest het Nederlands gekarakteriseerd worden als "mixed branching", duidelijk geen optimale beschrijving. Maar het blijft natuurlijk een hypothese. Daarom is het goed eens te lezen wat Ad Neeleman er tegen in te brengen heeft.

Ad komt dan met een imposant argument dat als volgt loopt. Als we de structuur van de zin volgens Chomsky (1993) aannemen, aangevuld met een AgrP voor indirect objecten en een PredP voor Small Clause predikaten (dat laatste om Small Clause predikaten een licentiëringspositie te geven waar ze in het Nederlands uitgespeld moeten worden, zoals voorgesteld in Zwart 1994), en als we verplaatsing naar functionele projecties aannemen, dan verwacht je minstens 30 mogelijke volgordes van de elementen SUBJECT, INDIRECT OBJECT, DIRECT OBJECT, SMALL CLAUSE PREDIKAAT, en WERKWOORD. Het merendeel van die volgordes wordt niet aangetroffen in "natuurlijke taal". Extra pijnlijk is dat de volgorde van het Nederlands (SUBJ-IO-DO-PRED-V, in bijzinnen) niet wordt aangetroffen.

Ik begrijp niet goed waarom deze stand van zaken een probleem is voor de minimalistische benadering. Dat maar zo weinig van de theoretisch mogelijke volgordes daadwerkelijk voorkomen is een interessant empirisch gegeven, dat dankzij de minimalistische benadering tot ons gekomen is. Ad suggereert dat nooit *verklaard* zou kunnen worden waarom niet alle volgordes voorkomen, maar daarmee loopt hij op een deprimerende manier op de zaken vooruit. De minimalistische benadering leidt hier tot de formulering van een nieuw en opwindend probleem, dat onze kennis van taal bijzonder kan vergroten.

Dat de Nederlandse volgorde niet wordt aangetroffen is eigenlijk een beetje gemeen van Ad om te zeggen. Het is waar dat een getrouwe toepassing van Chomsky's *shortest step* conditie afleiding van de Nederlandse bijzinsvolgorde onmogelijk maakt. Maar Ad weet ook wel dat in Zwart (1993) bijvoorbeeld onafhankelijk van deze kwestie al betoogd wordt dat die specifieke *shortest step* conditie niet past in het minimalistische programma. Alles goed en wel, zegt Ad, maar als we de *shortest step* conditie afschaffen is de geest helemaal uit de fles, en wordt het aantal theoretisch mogelijke volgordes nog veel groter dan 30. Maar gezien het bovenstaande is dat dus geen argument.

Geen enkele theorie (behalve de wet van Murphy) voorspelt dat dat wat in principe voor *kan* komen ook werkelijk voor *zal* komen. Dat komt omdat we nooit weten wat er nog meer in het spel kan zijn. Ad heeft gelijk dat hier duidelijk meer in het spel is. Mogelijk is er een relatie tussen thematische posities van naamwoorden en hun grammaticale posities, zoals gesuggereerd door Zwart en Hoekstra (1994). Misschien is er ook iets anders aan de hand. Hoe dan ook, het heeft geen betrekking op het minimalistische programma of op de asymmetriehypothese van Kayne.

Neeleman beweert dat het minimalistische programma niet alleen te sterk is, maar ook te zwak. Het is bijna niet te geloven, maar er bestaan feiten die niet onmiddellijk op hun plaats vallen als we de minimalistische benadering kiezen. Neeleman citeert het verschijnsel van meervoudige vraagwoordverplaatsing in het Tsjechisch, Bulgaars, en andere Slavische talen.

Maar het is natuurlijk onmiddellijk duidelijk dat "de stap naar het minimalisme" niet gezet is om meer feiten te kunnen beschrijven. Het streven was juist om de weinige feiten die we goed begrijpen op een betere, meer restrictieve manier te beschrijven. Uiteraard hopen we dat de nieuwe benadering een beter licht werpt op oude en nieuwe problemen. Maar het is zeer waarschijnlijk dat verdere aanpassing van (aspecten van) de theorie nodig is om weer verdere vooruitgang te boeken.

Het concrete geval van Slavische vraagwoordverplaatsing dwingt tot een kritische beschouwing van de assumpties ten aanzien van feature checking in vraagzinnen, en dus ten aanzien van

feature checking in het algemeen. Wat zijn daarvan de consequenties? Vormt het een weerlegging van de minimalistische benadering in zijn algemeenheid, of misschien alleen van een bepaalde implementatie van de minimalistische benadering? Of zal het de benadering alleen maar blijken te bevestigen? Dat is allemaal erg onduidelijk.

Omdat er altijd problemen zullen blijven, is de uiterste consequentie van Ad's argument dat we geen vooruitgang meer zullen boeken. Bij elk nieuw voorstel doemen nieuwe problemen op, en moeten we op de rem trappen. Een absurd standpunt. Als Ad's argumentatie hier één ding aantoon, dan is het wel dat we ons bij de ontwikkeling van een theorie altijd beter door conceptuele dan door empirische overwegingen kunnen laten leiden. Maar ook dat is een bekend gegeven uit de wetenschapsfilosofie en de geschiedenis van de wetenschap.

4. Symmetrie of asymmetrie.

Tenslotte richt Ad zijn pijlen op de asymmetriehypothese van Kayne. Hij stelt dat talen juist in hun diepste wezen symmetrisch zijn, en dat onafhankelijke restricties soms zorgen voor een asymmetrische *output*. Dit is de traditionele benadering van het Regeer- en Bindtheorie stadium (zie ook Koster 1988:19n15).

Nu kan deze benadering juist zijn of onjuist, dat zegt in de eerste plaats niets over het minimalistische programma. Chomsky's minimalisme en Kayne's asymmetriehypothese zijn compatibel met elkaar, maar strikt genomen hebben ze elkaar niet nodig. Maar goed, laten we doen alsof beide hypothesen een intieme samenhang vertonen, zoals ze ook in veel recent werk eendrachtig samenwerken.

Ad zegt dus dat het juist andersom is: talen zijn symmetrisch. Het valt dan te verwachten dat hij zich richt op die verschijnselen die voorkomen in duidelijke hoofdinitiële talen (zoals het Engels) en duidelijke hoofdfinale talen (zoals het Japans). Voorspellen we dan niet dat de Engelse feiten in het Japans in spiegelbeeld zullen voorkomen, en *vice versa*? Die typologische dimensie staat centraal in Kayne's redenering, maar hij ontbreekt in Ad's argumentatie geheel.

Kayne concludeert uit zijn empirische observaties dat verplaatsing altijd naar links is. Bijgevolg zijn hoofden en specifiers altijd links, en is het altijd de rechterknoop die vertakt. Er is geen enkele conceptuele reden waarom dat zo zou zijn, weet ook Kayne, en daarom hebben we hier te maken met een interessante observatie van empirische aard.

Heeft Kayne gelijk, dan vormen alle spiegelbeeldeffecten die we toch hier en daar aantreffen natuurlijk weer interessante problemen. Het eenvoudigweg opsommen van zulke symmetrieverwijzingen kan dus nooit dienen ter weerlegging, en zeker niet als ondersteuning van een anti-hypothese. Je weet immers maar nooit of die feiten bij nadere analyse niet Kayne's asymmetriehypothese blijken te ondersteunen.

Vanuit die optiek is het interessant dat Ad geen melding maakt van het recente proefschrift van Sjeff Barbiers (Barbiers 1995). Barbiers presenteert namelijk een analyse van de bekende PP-over-V spiegeleffecten die Koster (1974) en ook Ad brachten tot de hypothese dat de V een spiegelcentrum is. Alleen is Barbiers' analyse strikt asymmetrisch, en is Barbiers natuurlijk nog wel zo'n bekwaam taalkundige dat hij onafhankelijke evidentie aandraagt.

Misschien heeft Ad het werk van Barbiers op het oog wanneer hij in zijn peroratie schrijft:

Het kan niet de bedoeling zijn dat een theorie verdedigd wordt op grond van het feit dat-ie met weinig middelen toekan, om vervolgens de feiten te verklaren met een groot aantal extra stipulaties.

Opnieuw heeft Ad weinig oog voor het dynamische karakter van de wetenschap. Het is inherent aan het proces van vooruitgang dat een theoretische stap vooruit gevolgd wordt door empirische stapjes terug. Na verloop van tijd zijn we van die stapjes terug zoveel wijzer geworden dat we weer een theoretische stap vooruit kunnen zetten. En zo voorts. Zo zit ook ongeveer de wisselwerking tussen conceptuele en empirische overwegingen in elkaar. De theoretische stap vooruit is conceptueel gemotiveerd, en kan niet teniet gedaan worden door de empirische schermutselingen die er op volgen.

De empirische problemen die Ad schetst hebben een hoog "stofwolken-gehalte". Het is niet bij voorbaat duidelijk hoe we de feiten moeten interpreteren. Nader onderzoek is nodig, wie weet hoe het loopt. Het voorbeeld van Barbiers is illustratief, en ook het probleem van de positie van postnominale adjectieven in het Frans is elders al ontrafeld (zie Cinque 1994:101 e.v.).

"Een theorie die uitgaat van een universele basisvolgorde is gedwongen spiegelbeeldeffecten af te leiden met behulp van verplaatsingen." En hoewel dat "natuurlijk mogelijk" is, weten we vaak niet wat de trigger voor die verplaatsingen zou kunnen zijn. Zie hier opnieuw een probleem dat alleen dankzij de minimalistische uitgangspunten zo duidelijk geformuleerd had kunnen worden. Het zijn problemen als deze die ons weer verder helpen. Ad suggereert in feite dat verplaatsingen waar we de trigger nog niet voor kennen niet voor mogen komen. Maar er zijn nu eenmaal tal van verplaatsingen waar het laatste woord nog niet over gezegd is. De meeste daarvan geven trouwens geen aanleiding te denken dat syntactische structuur symmetrisch is (zoals bijvoorbeeld cliticizatie).

Wat is het alternatief? Een theorie die spiegelbeeldeffecten niet via verplaatsingen kan afleiden is gedwongen meerdere basisvolgordes aan te nemen. Optioneel genereren dus, in plaats van optioneel verplaatsen. Maar dat alternatief is in strijd met een aanname die in 40 jaar generatieve syntaxis constant gehouden is, namelijk dat elementen "ergens thuis horen". Structuur is niets anders dan een functie van relaties tussen elementen. Zo'n aanname kun je niet loslaten op basis van empirische observaties waarvan de consequenties nog onduidelijk zijn.

Zo motiveert Ad dus zijn afwijzing van de asymmetrie-hypothese met het opwerpen van stofwolken. Wij hebben hem niet horen ontkennen dat de hypothese dat lineaire volgorde een functie is van hiërarchische structuur interessant is. Hier is een wet: een probleem dat gegenereerd wordt door een interessante hypothese is een interessant probleem. In wat Kuhn (1970) "normal science" noemt worden die interessante problemen juist aangepakt. Maar Ad gebruikt interessante problemen om interessante hypotheses af te wijzen, en stelt daar dan zijn eigen hypothese tegenover. Het lijkt kritisch, maar het is in wezen willekeurig en ongemotiveerd.

5. Conclusie

Een "minimalist" is niet iemand die een religieuze verbondenheid voelt met Chomsky (1993) of Chomsky (1995), maar iemand die het theoretisch kader accepteert waar Chomsky (1993,

1995) uit voortkomen, en daar bepaalde algemene hypothesen van overneemt. Hoewel Ad daar de aantrekkelijkheid van inziet, distantieert hij zich toch van "het minimalisme". Na lezing van "Ik ben helemaal geen Minimalist" is mij nog steeds niet duidelijk waarom.

De vraag is namelijk niet of "het minimalisme" tegen problemen oploopt. De vraag is hoe een onderzoeker op die problemen reageert. Voor de één is het "werkverschaffing" (om Eddy Ruys' woorden te gebruiken), voor de ander een excuus om een en ander naast zich neer te leggen. Maar het bestaan van die problemen zelf kan aanvaarding of afwijzing van een theoretisch kader nooit motiveren: wetenschap bestaat bij de gratie van problemen.

Misschien kan Ad in een volgende bijdrage uitleggen waarom hij zich distantieert van een programma dat toch "op allerlei manieren een belangrijke bijdrage geleverd heeft aan de syntactische theorievorming."

Bibliografie

Barbiers, S. 1995. *The Syntax of Interpretation*. Proefschrift, Rijksuniversiteit Leiden.

Chomsky, N. 1957. *Syntactic Structures*. Mouton, Den Haag.

Chomsky, N. 1993. "A Minimalist Program for Linguistic Theory." In *The View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*. K. Hale and S.J. Keyser, eds., MIT Press, Cambridge. Pp. 1-52.

Chomsky, N. 1995. "Categories and Transformations." In *The Minimalist Program*, MIT Press, Cambridge. Pp. 219-294.

Cinque, G. 1994. "On the Evidence for Partial N-Movement in the Romance DP." In *Paths towards Universal Grammar. Studies in Honor of Richard S. Kayne*. G. Cinque, J. Koster, J-Y. Pollock, L. Rizzi, and R. Zanuttini, eds., Georgetown University Press, Washington DC. Pp. 85-110.

Kayne, R.S. 1994. *The Antisymmetry of Syntax*. MIT Press, Cambridge.

Koster, J. 1974. "Het werkwoord als spiegelcentrum." *Spektator* 3, 601-618.

Koster, J. 1988. *Doelloze structuren*. Foris, Dordrecht.

Kuhn, Th.S. 1970. *The Structure of Scientific Revolutions*. 2e druk. The University of Chicago Press, Chicago.

Zwart, C.J.W. 1993. *Dutch Syntax. A Minimalist Approach*. Proefschrift, Rijksuniversiteit Groningen.

Zwart, C.J.W. 1994. "Dutch is Head Initial." *The Linguistic Review* 11, 377-406.

Zwart, C.J.W. en E. Hoekstra. 1994. "The Generalized Burzio Generalization." Lezing gehouden op de TIN-dag, Januari, Utrecht.